

Analyzing the Factors Affecting the Promotion of Hunting Tourism Based on Shooting

**Khadijeh Pourzabih
Sarhamami***

Ph.D. in Sports Management, Faculty of Physical Education, University of Mazandaran, Babolsar, Mazandaran, Iran.

Farzam Farzan

Associate Professor, Department of Sports Management, Faculty of Physical Education, University of Mazandaran, Babolsar, Iran.

Morteza Dousti

Professor, Department of Sports Management, Faculty of Physical Education, University of Mazandaran, Babolsar, Iran.

Ali Zackery

Assistant Professor of Industrial Engineering and Future Studies, Faculty of Advanced Sciences and Technologies, University of Isfahan, Isfahan, Iran

Abstract

Given the numerous socio-economic and environmental benefits of hunting tourism, including wildlife conservation, boosting the local economy, creating job opportunities, and fostering cultural interaction between local communities and tourists, this research aims to explore the factors influencing the enhancement of hunting tourism based on

-This article is an expert from the PhD dissertation in sport management at Mazandaran University.

* Corresponding Author: kh.pourzabih@stu.umz.ac.ir

How to Cite: Pourzabih Sarhamami, K., Farzan, F., Dousti, M. and Zackery, A. (2025). Analyzing the factors affecting the promotion of hunting tourism based on shooting. *Tourism Management Studies*, 20 (70), 171 - 216 doi: [10.22054/tms.2025.80924.2959](https://doi.org/10.22054/tms.2025.80924.2959)

shooting sports. This research is applied in its objective, interpretive paradigm, mixed in nature (qualitative semi-exploratory and quantitative descriptive-analytical), future-oriented in the time frame, and survey-based execution, falling under the case studies category. The participants in this study were experts in tourism and shooting sports. The sampling method was theoretical and snowball sampling, with 32 interviews reaching the point of theoretical saturation. A PESTEL environmental analysis was utilized to identify the influencing factors. Initially, a comprehensive literature review was conducted; the lack of focused research on hunting tourism in Iran led to environmental scanning to identify the factors influencing the enhancement of hunting tourism based on shooting sports in Iran. The Delphi technique was employed over three rounds to determine the importance of these factors. Ultimately, 27 influencing factors were identified, and consensus was reached among the members of the Delphi group. In addition to enriching the existing literature, the findings of this research can serve as a basis for formulating policies and operational programs in hunting tourism and contribute to the development of the tourism industry in Iran.

Keywords: Hunting, Hunting Tourism, Shooting, Wildlife Tourism.

Introduction

The development of hunting tourism brings many socio-economic and environmental benefits, the most important of which are monitoring the number and type of hunting (Pérez et al., 2023; Florin et al., 2018), wildlife protection (Di Minin et al., 2021), protection of threatened species (Gortázar et al., 2022), preservation of biodiversity (CĂLINA et al., 2018; Cohen et al., 2014), local economic prosperity (Naidoo et al., 2016), Creating direct and indirect job opportunities in local areas (Milojica et al., 2014), cultural interaction between local communities and tourists (Gačić et al., 2015); Considering the importance and

necessity of hunting tourism development, the focus of this research is on identifying the factors of hunting tourism development based on shooting. Since areas with extensive forest cover are the most suitable places for the development of hunting tourism (Flø, 2008), The present study was conducted in Mazandaran province. Mazandaran province has natural forest parks with an area of 6817.92 hectares, and the total area of natural areas in the province is 1693053 hectares (Ghazani et al., 2018). Therefore, it is considered a suitable platform for the development of hunting tourism.

Research Question(s)

The current research was trying to answer the question of what factors cause the development of hunting tourism based on shooting in Iran.

Literature Review

Research on hunting tourism has been done with different goals, among which Pérez et al. (2023) showed that recreational hunting can positively preserve biodiversity. Also, hunting is a significant income source and a key economic activity in some rural areas of Spain. Sánchez-García et al. (2021) used regional surveys to evaluate sport hunting's economic contribution in Spain, stating that hunting could be Considered a key economic activity for Spain's environment and a measure to combat rural population decline.

Florin et al. (2018), researching the role of hunting tourism in the sustainable preservation of animal habitats, stated that the management plans of the areas where hunting tourism is carried out aim to maintain the evolutionary and functional trends through which the structure of animal habitats can be maintained in the long term.

Hunting tourism

Hunting is the oldest human activity that has been carried out since the beginning of man with the goals of survival (Marchand et al.,

2014), livelihood, and entertainment, and today it is considered an important recreational, sports, and tourist activity (Gačić et al., 2015; MacKay). & Campbell, 2004).

The difference between a hunting tourist and a hunter

Hunting tourism is different from being a hunter. In this research, the hunter is not considered; the tourist's goal is hunting. When the hunter pays for the hunting experience as a service, they enter the role of a tourist (Tickle & von Essen, 2020). Thus, the hunting tourist is a consumer and differs from the hunter (Cohen et al., 2014).

Methodology

This research is practical in terms of purpose, in terms of interpretative paradigm, in terms of mixed nature (qualitative, semi-exploratory quantitative, descriptive-analytical), in terms of time, it is prospective. Regarding the implementation method, it is a survey and is among the case studies. According to the subject area of the research, the participants of the research were experts in the field of sports tourism and shooting sports, which included professors of the faculty of sports management, directors of the shooting federation and provincial boards, the private sector active in the field of shooting and sports tourism, researchers and sports marketers. The sampling method was theoretical and snowball. PESTEL environmental analysis was used to identify the factors. In this way, a comprehensive literature review was conducted first, followed by an environmental survey to complete and determine the importance of the identified factors, using the Delphi technique in three rounds.

Results

Based on the results of the environmental PESTEL analysis, 27 factors affecting the development of hunting tourism based on shooting were identified and subject to the theoretical consensus of Delphi group

experts, which include three factors in the political field, seven factors in the economic field, four factors in the cultural-social field, seven factors In the field of technology, two factors were in the environmental field and four factors were in the legal field.

Discussion

In the political field, government policies on hunting and shooting can significantly impact the development of hunting tourism. The possibility of integrated development of the shooting sports market in the recreational, sports, hunting, and military sectors was raised in the economic field. Also, the commercialization of hunting tourism and the attraction of economic benefits were important factors in this sector. In the social-cultural field, the unique characteristics of shooting sports, which are fun, exciting, cross-age, cross-sexual, and cross-physical sports, and strengthen relationships between generations, were pointed out. In the field of technology, various technologies such as augmented reality (AR), virtual reality (VR), Internet of Things (IoT), artificial intelligence (AI), and GBT chat can revolutionize the tourism industry. In the environmental field, sustainable management of hunting areas is critical to preserve biodiversity and ecosystems. In the legal field, facilitating the acquisition of permits to establish hunting tourism sites can play a significant role in the development of hunting tourism.

Conclusion

In summarizing the above, attention must be paid to all the identified factors for the successful development of hunting tourism based on shooting and achieving its socio-economic and environmental benefits; coordination and balance between these factors can lead to a stable and successful approach in this field. Besides enriching the literature on the subject, tourism activists and operators in the country can use the research results.

Acknowledgments

This article is taken from the doctoral dissertation of the University of Mazandaran in Sports Management. We are grateful to all the people who helped us with this research.

واکاوی زمینه‌سازهای تأثیرگذار بر ارتقای جایگاه گردشگری شکار مبتنی بر تیراندازی

دکتری مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی دانشگاه مازندران،
مازندران، بابلسر، ایران

خدیجه پورذبیح سرمامی *

دانشیار گروه مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی دانشگاه
مازندران، بابلسر، ایران

فرزام فرزاد

استاد گروه مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی دانشگاه
مازندران، بابلسر، ایران

مرتضی دوستی

استادیار مهندسی صنایع و آینده‌پژوهی، دانشکده علوم و فناوری‌های
نوین دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران

علی ذاکری

چکیده

با توجه به منافع فراوان اجتماعی- اقتصادی و زیست‌محیطی گردشگری شکار که از جمله مهم‌ترین آن‌ها حفاظت از حیات وحش، رونق اقتصاد محلی، ایجاد فرصت‌های شغلی، تعامل فرهنگی میان جوامع محلی و گردشگران است، هدف از این پژوهش، واکاوی زمینه‌سازهای تأثیرگذار بر ارتقای جایگاه گردشگری شکار مبتنی بر تیراندازی می‌باشد. این پژوهش از لحاظ هدف، کاربردی است؛ از منظر پارادایم، تفسیری و از نظر ماهیت، آمیخته (کیفی نیمه اکتشافی و کمی توصیفی تحلیلی) است. از لحاظ زمان، آینده‌نگر و از نظر مسیر اجرا، پیمایشی می‌باشد. مشارکت کنندگان پژوهش، متخصصان حوزه گردشگری و ورزش تیراندازی بودند. روش نمونه‌گیری، نظری و گلوله‌برفی بود. حد اشباع نظری تعداد ۳۲ مصاحبه بود. جهت شناسایی عوامل از تحلیل محیطی PESTEL استفاده شد؛ بدین صورت که ابتدا یک مرور ادبیات جامع انجام شد؛ کمبود پژوهش‌های متمرکز بر گردشگری شکار در ایران موجب گردید در ادامه پویش، محیطی برای شناسایی زمینه‌سازهای تأثیرگذار بر ارتقای جایگاه گردشگری شکار مبتنی بر تیراندازی در ایران و تعیین اهمیت آن‌ها از تکنیک دلفی در سه دور استفاده شود. در نهایت، تعداد ۲۷ زمینه‌ساز تأثیرگذار شناسایی و مورد اجماع‌سنجی اعضای گروه دلفی قرار گرفت. نتایج این پژوهش علاوه بر غنی کردن ادبیات موضوع می‌تواند مبنایی برای تدوین سیاست‌ها و برنامه‌های عملیاتی در حوزه گردشگری شکار باشد و به توسعه صنعت گردشگری در ایران کمک نماید.

کلیدواژه‌ها: شکار، گردشگری شکار، تیراندازی، گردشگری حیات وحش

– مقاله حاضر برگرفته از رساله دکتری رشته مدیریت ورزشی دانشگاه مازندران است.

* نویسنده مسئول: kh.pourzabih@stu.umz.ac.ir

مقدمه

گردشگری مبتنی بر طبیعت^۱ گونه‌ای از گردشگری است که انواع فعالیت‌های سرگرم‌کننده و فراغتی در فضای باز و مناطق طبیعی از جمله پیاده‌روی، اسکی، قایق‌سواری، کمپینگ، کوهنوردی، کوله‌بری، ماهیگیری، شکار، کایاک‌سواری، دوچرخه‌سواری و غیره (Haukeland et al., 2023) را دربر گرفته و می‌تواند ارزش‌های متعددی مانند آرامش، هیجان، اکتشاف و تجربیات ماجراجویانه را برای گردشگران فراهم نماید (Wang et al., 2024; Øian, 2013). در دهه‌های اخیر، تقاضا برای گردشگری مبتنی بر طبیعت در سراسر جهان به دلیل رشد جمعیت و افزایش آگاهی از مزایای سلامتی آن، افزایش یافته است (Ghasemi et al., 2024; Mandić & McCool, 2023).

گردشگری مبتنی بر طبیعت شامل اشکال مختلفی از گردشگری مانند گردشگری حیات‌وحش^۲، اکوتوریسم^۳ و گردشگری ماجراجویی^۴ می‌باشد (Räikkönen et al., 2023). گردشگری حیات‌وحش به مشاهده و تعامل با جانوران و گیاهان محلی در زیستگاه‌های طبیعی آن‌ها اشاره دارد که یکی از اصلی‌ترین راه‌های تعامل انسان با حیات‌وحش است (Rizzolo, 2023) که حدود ۲۰ تا ۴۰ درصد از گردشگری جهان را شامل می‌شود و گردشگری شکار^۵ به عنوان بخشی از گردشگری حیات‌وحش از نظر محبوبیت و دامنه در حال گسترش است (Tickle & von Essen, 2020; Moorhouse et al., 2015). در گذشته، شکار بیشتر یک فعالیت معیشتی محلی بود، در حالی که امروزه به عنوان یک ورزش یا تفرج جدی در جوامع مطرح می‌باشد (Morris, 2014) و به طور فزاینده‌ای در صنعت اوقات فراغت ادغام شده و بازارهای گردشگری شکار در سطح بین‌المللی در حال رشد است (Øian & Skogen, 2016).

گردشگری شکار منافع مهم اجتماعی-اقتصادی و زیست‌محیطی فراوانی دارد (Pérez et al., 2023; Sánchez-García et al., 2021; Gačić et al., 2015;)

-
1. Nature-based tourism
 2. Wildlife tourism
 3. Ecotourism
 4. Adventure tourism
 5. Hunting tourism

MacKay & Campbell, 2004). گردشگری شکار نوعی تعامل میان گردشگری ورزشی، روستایی و بومگردی ایجاد می کند که باعث ایجاد فرصت های شغلی، رونق اقتصادی و فرصتی برای تعامل فرهنگی میان جوامع محلی و گردشگران فراهم می آورد (Naidoo et al., 2016; Gačić et al., 2015; Matilainen, 2007; Samuelsson & Stage, 2007). در واقع، گردشگر شکار، فردی عاشق ورزش و طبیعت است که معمولاً قدرت خرید بالایی داشته و مایل است بودجه قابل توجهی را به گردشگری شکار اختصاص دهد که این امر درآمدزایی برای جوامع محلی را به همراه دارد (Milojica et al., 2014).

گردشگری شکار به طور مثبتی بر حفاظت از حیات وحش و تنوع زیستی تأثیر می گذارد (Pérez et al., 2023; Di Minin et al., 2021; Naidoo et al., 2016; Cohen et al., 2014; Heffelfinger et al., 2013). تراکم بالای برخی گونه های جانوری می تواند اثرات منفی بر اکوسیستم ها از طریق فعل و انفعالات بین این گونه ها داشته باشد (Graitson et al., 2019)؛ از جمله گراز وحشی، خوک وحشی و گوزن قرمز که اغلب موجب آسیب رسانی به محصولات زراعی در مناطق کشاورزی و پوشش گیاهی جنگل ها (Carpio et al., 2021)، انتقال بیماری (Gortázar et al., 2006) و برخورد با وسایل نقلیه (Sáenz-de-Santa-María et al., 2015) می شوند و نیز ممکن است در تراکم های بالا به عنوان یک شکارچی مهاجم برای گونه های بی مهرگان و مهره داران یک تهدید بزرگ باشند (Sanders et al., 2020; Barrios-Garcia & Ballari, 2012)؛ از این رو، شکار ابزاری مهم برای کنترل جمعیت گونه های جانوری بیش از حد فراوان می باشد (Pérez et al., 2023; Gortázar et al., 2022).

بررسی تحقیقات نشان داده است که ارتقای جایگاه گردشگری شکار منافع اجتماعی-اقتصادی و زیست محیطی فراوانی را به همراه دارد که از جمله مهم ترین آن ها می توان به نظارت بر تعداد و نوع شکارها (Pérez et al., 2023; Florin et al., 2018)، حفاظت از حیات وحش (Di Minin et al., 2021)، حفاظت از گونه های تهدید شده (Gortázar et al., 2022)، حفظ تنوع زیستی (Călina et al., 2018; Cohen et al., 2014)، رونق اقتصاد محلی (Naidoo et al., 2016)، ایجاد فرصت های شغلی

مستقیم و غیرمستقیم در مناطق محلی (Milojica et al., 2014)، تعامل فرهنگی میان جوامع محلی و گردشگران (Gačić et al., 2015) اشاره داشت؛ با توجه به این منافع، ضرورت ارتقای جایگاه گردشگری شکار در ایران روشن می‌گردد. وابستگی بیش‌ازحد کشور به درآمدهای نفتی باعث شده که اقتصاد ایران تک بُعدی بوده و از تنوع کمتری برخوردار باشد. در چنین شرایطی، پرداختن به حوزه‌هایی مانند گردشگری شکار می‌تواند به عنوان یکی از راهکارهای تنوع‌بخشی به اقتصاد مطرح گردد. مناطق طبیعی و زیستگاه‌های حیات وحش ایران، به‌ویژه در مناطق محروم و روستایی، ظرفیت بالایی برای توسعه گردشگری شکار دارند. این امر به ایجاد فرصت‌های شغلی مستقیم و غیرمستقیم در این مناطق منجر شده و باعث رونق اقتصاد محلی می‌شود. ایران به دلیل داشتن گونه‌های منحصر به فرد حیات وحش می‌تواند مقصدی جذاب برای شکارچیان خارجی باشد. این موضوع می‌تواند باعث ورود ارز و جذب سرمایه‌های خارجی به کشور شود و اقتصاد محلی و ملی را تقویت کند. از سوی دیگر با بهره‌برداری اصولی و کنترل‌شده از منابع حیات وحش، می‌توان از نابودی گونه‌ها جلوگیری کرد، بر تعداد و نوع شکارها نظارت و معضل شکار غیرقانونی را کنترل نمود. همچنین، گردشگری شکار می‌تواند منجر به تبادل فرهنگی، احترام به فرهنگ‌ها و تقویت ارتباطات میان فرهنگی شود.

روش‌های مختلفی برای شکار وجود دارد، از جمله تیراندازی با استفاده از تفنگ یا تیر و کمان؛ تله‌گذاری با قرار دادن تله‌هایی مانند تله‌های مکانیکی یا تله‌های طنابی برای گرفتن حیوانات؛ ماهیگیری با استفاده از قلاب، تور یا نیزه؛ شکار با دام که حیوانات به آن گرفتار می‌شوند؛ در این پژوهش، گردشگری شکار مبتنی بر تیراندازی مورد هدف می‌باشد. از آنجا که مناطقی با پوشش جنگلی وسیع مناسب‌ترین مکان برای توسعه گردشگری شکار هستند (Flø, 2008) و ایران دارای پارک‌های جنگلی طبیعی به مساحت زیاد در استان‌های مختلف می‌باشد (غزانی و همکاران، ۱۳۹۷)؛ از این رو، بستری مناسب برای ایجاد و توسعه گردشگری شکار محسوب می‌شود. شکار در ایران تحت قوانین و مقررات خاصی مجاز و در برخی مناطق حفاظت‌شده امکان‌پذیر است. برخی از مناطق مشهور برای شکار در ایران عبارت‌اند از: پناهگاه حیات وحش حیدری در خراسان شمالی، منطقه حفاظت‌شده

توران در سمنان، منطقه حفاظت شده ارژن و پریشان در فارس، منطقه حفاظت شده دنا در کهگیلویه و بویراحمد؛ با این وجود، شکار به عنوان یک فعالیت گردشگری مطرح نبوده و شناخت کامل از ظرفیت های موجود برای توسعه گردشگری شکار مبتنی بر تیراندازی در ایران، نیاز به بررسی های بیشتر دارد. از طرفی، چارچوب های مدیریتی و سیاست گذاری های مناسب برای حفاظت از منابع طبیعی و حیات وحش به گونه ای که گردشگری پایدار و مسئولانه شکل گیرد، وجود ندارد؛ از این رو، پرداختن به این موضوع دارای اهمیت بالایی می باشد. نتایج حاصل از این پژوهش می تواند علاوه بر غنا بخشی به ادبیات مرتبط با گردشگری شکار، مبنایی برای تدوین سیاست ها و برنامه های عملیاتی در حوزه گردشگری شکار باشد و به توسعه صنعت گردشگری در ایران کمک نماید؛ لذا پژوهش حاضر درصدد پاسخگویی به این سؤال است که چه عواملی زمینه ساز ارتقای جایگاه گردشگری شکار مبتنی بر تیراندازی می باشند؟

پیشینه پژوهش

تحقیقات در زمینه گردشگری شکار با اهداف متفاوتی صورت گرفته است؛ از جمله پرز و همکاران (۲۰۲۳) نشان دادند شکار تفریحی می تواند اثرات مثبتی بر حفظ تنوع زیستی داشته باشد. همچنین، شکار در برخی از مناطق روستایی اسپانیا به عنوان یک فعالیت اقتصادی کلیدی در نظر گرفته شده و منبع عمده درآمد است. سانچز - گارسا و همکاران (۲۰۲۱) در ارزیابی سهم اقتصاد شکار ورزشی در اسپانیا از طریق بررسی های منطقه ای عنوان کردند که شکار می تواند یک فعالیت اقتصادی کلیدی برای محیط زیست اسپانیا و اقدامی برای مبارزه با کاهش جمعیت روستایی در نظر گرفته شود.

فلورین و همکاران (۲۰۱۸) در بررسی نقش گردشگری شکار در حفظ پایداری زیستگاه های جانوری عنوان کردند، برنامه های مدیریتی مناطقی که گردشگری شکار در آن انجام می شود با هدف حفظ گرایش های تکاملی و عملکردی است که از طریق آن می توان ساختار زیستگاه های جانوری را در طولانی مدت حفظ کرد. کارینا و همکاران (۲۰۱۸) در پژوهش خود تأکید داشتند که انطباق گردشگری شکار با سفر مسئولانه به

مناطق طبیعی، حفاظت از تنوع زیستی از طریق گردشگری پایدار مبتنی بر طبیعت، کنترل دقیق آفات شکار، مبارزه با شکار غیرمجاز، از جمله عناصری هستند که در ایجاد شرایط مناسب برای فعالیت‌های گردشگری شکار اهمیت فوق‌العاده‌ای دارند.

نایدو و همکاران (۲۰۱۶) در پژوهش خود عنوان کردند که گردشگری و شکار هر دو درآمد قابل توجهی را برای جوامع آفریقایی ایجاد می‌کنند و این دو فعالیت بزرگ‌ترین مشوق‌ها را برای حفاظت از زمین‌های مشترک در نامیبیا فراهم می‌آورند. میلوچیکا و همکاران (۲۰۱۴) اشاره داشتند که کشور کرواسی مالک بخش بزرگی از شکارگاه‌ها است که تحت صلاحیت وزارت کشاورزی، جنگلداری و مدیریت منابع آب اغلب توسط انجمن‌های مختلف شکار یا افرادی که شکار تجاری را سازمان‌دهی می‌کنند، اجاره داده می‌شود و یکی از منابع اصلی کسب درآمد در کشور کرواسی به حساب می‌آید. از نظر گاچیچ و همکاران (۲۰۱۵)، شرایط طبیعی و سایر ظرفیت‌های گردشگری شکار در منطقه ویوودینا، مبنای خوبی برای اجرای موفق و پایدار و توسعه بیشتر گردشگری شکار است. امابوئا (۲۰۱۸) در بررسی اثرات ممنوعیت شکار سافاری در سال ۲۰۱۴ بر معیشت مردم روستای بوتسوانای آفریقا دریافت که ممنوعیت شکار منجر به از دست دادن درآمد و فرصت‌های شغلی شده و به دلیل کمبود بودجه ارائه خدمات اجتماعی، کمک‌هزینه تحصیلی و تهیه مسکن برای نیازمندان و سالمندان به شدت کاهش یافت. کاهش مزایای گردشگری شکار منجر به ایجاد نگرش منفی ساکنان روستایی نسبت به حفاظت از حیات وحش و افزایش شکار غیرقانونی شد. مک کی و کمپبل (۲۰۰۴) در بررسی حمایت ساکنان استان مینیتوبا کانادا از شکار نشان دادند که افکار عمومی نگرشی مثبت به نقش‌های اقتصادی شکار دارند و آن را منبع کسب درآمد دانسته و حتی معتقدند که گردشگری شکار برای حمایت از مدیریت حیات وحش مفید است. لذا شکار یک محصول ارزشمند گردشگری در استان مینیتوبا می‌باشد.

فیروزجانیان و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهش خود دریافتند که تجربه شکار، خاطرات آن و رفتار شکارچیان تحت تأثیر چهار دوره شکار و رفع نیاز، شکار درمانی، گردشگری

شکار و جرم انگاری شکار بوده است. با سیر این تحولات و گسترش بحران‌های کنونی کشور، ایجاد و گسترش مناطق برای گردشگری شکار دارای اهمیت ویژه می‌باشد.

قربان‌نیاخیری و همکاران (۱۳۹۸) در بررسی قابلیت توسعه گردشگری طبیعت در شهرستان دنا، شاخص‌های گردشگری طبیعت شامل شاخص توزیع حیات وحش، شاخص جاذبه گردشگری طبیعت، شاخص انعطاف‌پذیری، شاخص تسهیلات زیربنایی و شاخص تنوع گردشگری طبیعت را بررسی و عنوان کردند که برای مطلوبیت یک منطقه برای گردشگری طبیعت باید تمام معیارها برقرار باشند.

پاشایی و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهش خود تأکید داشتند که گردشگری برای یک کشور یا یک منطقه، امری ضروری است؛ زیرا با بازاریابی می‌توان به گردشگران بالقوه، اطلاعاتی درباره آنچه منطقه می‌تواند ارائه دهد، عرضه نمود و آن‌ها را نسبت به بازدید از آن ترغیب کرد.

مرور سوابق تجربی با هدف تحلیل و بررسی تحقیقات گذشته در راستای شناسایی زمینه‌سازهای تأثیرگذار بر ارتقای جایگاه گردشگری شکار مبتنی بر تیراندازی صورت گرفته است. همچنین، این مرور به منظور درک بهتر چگونگی تأثیر گردشگری شکار بر حفاظت از حیات وحش، رونق اقتصاد محلی، ایجاد فرصت‌های شغلی، تعامل فرهنگی میان جوامع محلی و گردشگران انجام شده است. کاستی‌ها یا شکاف‌های موجود در پژوهش‌های پیشین که ضرورت تحقیق جدید را مطرح می‌کنند؛ بسیاری از مطالعات قبلی به کشورهای خاص مانند اسپانیا، نامیبیا، بوتسوانا و کانادا پرداخته‌اند و به وضعیت ایران توجه کمتری شده است. تحقیقات بیشتری برای درک دقیق ویژگی‌ها و نیازهای مناطق خاصی در ایران نیاز است تا علاوه بر غنا بخشی به ادبیات مرتبط با این حوزه بتوان استراتژی‌های گردشگری شکار مناسب برای این مناطق را تدوین نمود.

مبانی نظری

گردشگری شکار

شکار، قدیمی‌ترین فعالیت بشری است که از زمان پیدایش انسان با اهدافی چون حفظ بقا (Marchand et al., 2014)، امرارمعاش و سرگرمی انجام شده و امروزه یک فعالیت مهم تفریحی، ورزشی و گردشگری محسوب می‌گردد (Gačić et al., 2015; MacKay & Campbell, 2004). در قرن یازدهم و دوازدهم، سفرهای اشراف بریتانیایی به حومه شهر برای شکار یکی از اولین اشکال گردشگری شکار بود (Călina et al., 2018). شکار از تفریحات دیرین دربار و اشراف ایرانی بوده است (قنبری و طولابی، ۱۳۹۹).

تعریف نظری گردشگری شکار

گردشگری شکار یکی از انواع تخصصی گردشگری است که در آن افراد برای شرکت در فعالیت‌های شکار به مقاصد خاصی سفر می‌کنند (Øian & Skogen, 2016). این نوع گردشگری عموماً در مناطق طبیعی و حفاظت‌شده اتفاق می‌افتد و معمولاً با توجه به قوانین و مقررات خاصی در ارتباط با حفظ منابع طبیعی و حیات وحش انجام می‌شود (Naidoo et al., 2016). این نوع گردشگری به دلیل تلفیق ماجراجویی و طبیعتگردی در بین علاقه‌مندان به طبیعت، شکار و فعالیت‌های خارج از خانه جذاب است (Milojica et al., 2014).

تعریف عملیاتی گردشگری شکار

در این پژوهش، گردشگری شکار به‌عنوان فعالیتی با هدف شکار و تیراندازی در منطقه یا کشوری غیر از قلمرو شکار معمول شکارچی تعریف می‌شود (Komppula & Gartner, 2013; Lovelock, 2007; MacKay & Campbell, 2004) که در گروه گردشگری با علاقه خاص نیز جای می‌گیرد (MacKay & Campbell, 2004) و در آن دلبستگی عاطفی و درگیری گردشگر بر علاقه خاص یعنی فعالیت شکار، مقصد

سفر را تعیین می کند (Tickle & von Essen, 2020; Komppula & Gartner, 2013).

تفاوت گردشگر شکار با شکارچی

گردشگری شکار با شکارچی بودن تفاوت دارد. در این پژوهش، فرد مدنظر شکارچی نیست بلکه هدف، گردشگر شکار است که در ادامه تعریف خواهد شد. وقتی شکارچی هزینه تجربه شکار را در قالب خدمات می پردازد، وارد نقش یک گردشگر می شود (Tickle & von Essen, 2020)؛ بدین ترتیب، گردشگر شکار یک مصرف کننده است و با شکارچی تفاوت دارد (Cohen et al., 2014). شکارچیان اغلب به مکان هایی که در آن شکار می کنند، سفر می کنند اما گردشگر شکار به جایی سفر می کند تا چیزی خارج از هنجار شکار خود را تجربه نماید که می تواند منظره، روش شکار یا گونه هایی که شکار می کنند، باشد (Tickle & von Essen, 2020; Komppula & Gartner, 2013). در واقع، گردشگری شکار برای گسترش تجربیات و تأیید هویت شکارچی انجام می شود (Green & Jones, 2005) که در محیط طبیعی (محل های شکار) صورت می گیرد و مبتنی بر استفاده از شکار به عنوان یک منبع طبیعی مهم و تا حدی تجدیدپذیر است و عمدتاً نیازمند مهارت تیراندازی می باشد (Gačić et al., 2015).

کارکردهای گردشگری شکار

زیست محیطی

با توسعه گردشگری شکار و ایجاد قوانین شکار پایدار، می توان جمعیت گونه های جانوری را مدیریت و از نابودی آنها جلوگیری کرد (Florin et al., 2018). در برخی مناطق، مدیریت جمعیت گونه های جانوری از طریق شکار کنترل شده ضروری است تا تعادل اکولوژیکی حفظ شود. این مدیریت به جلوگیری از بروز مشکلاتی نظیر ازدیاد بیش از حد برخی گونه ها و کاهش منابع غذایی کمک می کند (Gortázar et al., 2022).

اجتماعی و فرهنگی

بسیاری از جوامع بومی و محلی دارای سنت‌های شکار هستند که بخشی از هویت فرهنگی آن‌ها را تشکیل می‌دهد. گردشگری شکار می‌تواند به حفظ و تقویت این سنت‌ها کمک کرده و آن‌ها را در قالب فعالیت‌های پایدار و قانونی حفظ نماید (Gačić et al., 2015). گردشگران شکار که از کشورهای دیگر به مقاصد شکار سفر می‌کنند، می‌توانند با فرهنگ‌ها و شیوه‌های زندگی جوامع محلی آشنا شوند؛ این تعاملات می‌تواند تبادل فرهنگی و فهم متقابل را تقویت کند (Matilainen, 2007).

اقتصادی

گردشگری شکار می‌تواند منبع درآمدی برای جوامع محلی و دولت‌ها باشد. درآمد حاصل از این نوع گردشگری می‌تواند به بهبود زیرساخت‌ها، حفاظت از محیط‌زیست و ایجاد فرصت‌های شغلی کمک کند (Pérez et al., 2023). دولت‌ها از طریق صدور مجوزهای شکار و اعمال مالیات بر فعالیت‌های شکار به درآمد دست می‌یابند که می‌تواند صرف حفاظت از محیط‌زیست و توسعه زیرساخت‌های گردشگری شود (Naidoo et al., 2016).

روش

این پژوهش از لحاظ هدف، کاربردی و از منظر پارادایم، تفسیری است؛ از نظر ماهیت، آمیخته (کیفی نیمه اکتشافی و کمی توصیفی تحلیلی) و از لحاظ زمان، آینده‌نگر بوده و از نظر مسیر اجرا، پیمایشی و جزء مطالعات موردی می‌باشد. مشارکت کنندگان پژوهش با توجه به قلمرو موضوعی پژوهش، متخصصان حوزه گردشگری و ورزش تیراندازی بودند که شامل هیئت علمی مدیریت ورزشی و گردشگری، مدیران فدراسیون و هیئت‌های استانی تیراندازی، بخش خصوصی فعال در عرصه تیراندازی و گردشگری، پژوهشگران و بازاریابان ورزشی بودند؛ معیار انتخاب زمینه تحصیلی مرتبط، برخورداری از تجارب مفید، اشتغال در حوزه گردشگری و ورزش تیراندازی بود. روش نمونه‌گیری، نظری و گلوله‌برفی بود.

جهت شناسایی زمینه‌سازهای تأثیرگذار بر ارتقای جایگاه گردشگری شکار مبتنی بر تیراندازی، پویش محیطی انجام شد. هدف از پویش محیطی، یافتن نشانه‌های اولیه رخدادهای مهم در آینده است به گونه‌ای که بیشترین مدت زمان برای انجام فعالیت‌ها (زمان اقدام) فراهم شود (Alizadeh et al., 2016). بدین منظور از تحلیل محیطی پستل^۱ استفاده شد تا محیط خرد، پیرامونی و زمینه‌ای گردشگری شکار مبتنی بر تیراندازی بررسی شود. تحلیل محیطی پستل برای ارزیابی عوامل خارجی که بر یک کسب‌وکار یا یک رویداد تأثیر می‌گذارند، استفاده می‌شود و دارای شش بُعد سیاسی^۲، اقتصادی^۳، فرهنگی- اجتماعی^۴، فناوری^۵، زیست‌محیطی^۶ و حقوقی^۷ می‌باشد (Mataruna-Dos- Santos et al., 2019, Rosani et al., 2021).

در تحلیل محیطی پستل، ابتدا یک مرور ادبیات جامع در مورد زمینه‌سازهای تأثیرگذار بر ارتقای جایگاه گردشگری شکار مبتنی بر تیراندازی انجام شد که شامل بررسی ۸۱ مقاله علمی پژوهشی داخلی و خارجی بود. در واقع، ادبیات موضوع به ارائه بینش‌های اولیه پرداخته و نقطه شروع پژوهش را تشکیل می‌دهند (Merkel et al., 2016). در این مرحله، یک‌سری از زمینه‌سازهای تأثیرگذار بر ارتقای جایگاه گردشگری شکار مبتنی بر تیراندازی شناسایی گردید. در ادامه، پویش محیطی برای تکمیل و تعیین اهمیت عوامل شناسایی شده از تکنیک دلفی استفاده شد.

تکنیک دلفی توسط اندیشکده RAND^۸ ایالات متحده برای ترکیب نظرات متخصصان در مورد موضوع مورد مطالعه، توسعه داده شد و شامل چهار اصل ناشناس بودن، تکرار، بازخورد کنترل‌شده و اجماع‌سنجی است (Rowe & Wright, 1999).

-
1. PESTEL
 2. Political
 3. Economic
 4. Social
 5. Technological
 6. Environment
 7. Legal

۸. RAND اندیشکده سیاست‌گذاری جهانی غیرانتفاعی آمریکایی است که در سال ۱۹۴۸ توسط شرکت هواپیماسازی داگلاس با هدف ارائه خدمات تحقیقاتی و تحلیل سیاسی به نیروهای نظامی ایالات متحده آمریکا تأسیس شد.

(Landeta, 2006). این تکنیک ثابت کرده است که اعتبار، پذیرش، معقولیت و سازگاری مطالعات با اجازه دادن به کارشناسان برای بحث مؤثر درباره موضوعات پیچیده در یک فرآیند ارتباط گروهی ساختاریافته و ناشناس، افزایش می‌یابد (Mallen et al., 2010; Di Zio et al., 2021; Belton et al., 2019). از تکنیک دلفی برای اهداف اکتشافی و تأییدی استفاده می‌شود (Bogner et al., 2014) که در این پژوهش هر دو بُعد اکتشافی و تأییدی آن مدنظر بود و در سه دور انجام شد.

دور اول دلفی

دور اول دلفی با استفاده از مصاحبه نیمه ساختاریافته (Hasson et al., 2000) با ۳۲ مشارکت‌کننده از حوزه گردشگری و ورزش تیراندازی انجام شد. هر مصاحبه با سؤال کلی «از دیدگاه شما زمینه‌سازهای تأثیرگذار بر ارتقای جایگاه گردشگری شکار مبتنی بر تیراندازی کدام‌اند؟» از هر مشارکت‌کننده آغاز و سؤالات پیگیری بر اساس پاسخ‌های مصاحبه‌شونده مطرح می‌شد.

دور اول دلفی به‌عنوان استراتژی زایش ایده‌ها عمل می‌نماید و هدف آن آشکارسازی کلیه موضوعات مرتبط با عنوان مورد مطالعه است (Windle, 2004). از مشارکت‌کنندگان درخواست شد تا شخصاً طوفان مغزی با موضوع مورد مطالعه برقرار کنند و هر نوع ایده و نظر خود را آزادانه مطرح نمایند (Hasson et al., 2000). در این مرحله، تمام پاسخ‌های مرتبط تا حد امکان جمع‌آوری شد، چراکه بقیه مراحل بر اساس مرحله اول شکل می‌گیرد. پس از کدگذاری مصاحبه‌ها، نظرات مشابه ترکیب، گروه‌بندی و موضوعات تکراری و حاشیه‌ای حذف شدند (Farley, 2005). اساس تحقق روایی و پایایی در پژوهش‌های کیفی، تعامل رفت و برگشتی میان داده‌ها و تحلیل آن‌ها می‌باشد (Leung, 2015).

روایی صوری و محتوایی پرسشنامه حاصل از تحلیل محیطی پستل توسط ۵ استاد هیئت‌علمی مدیریت ورزشی و ۳ مدیر فدراسیون تیراندازی مورد بررسی و تأیید قرار گرفت. اعتمادپذیری مصاحبه‌ها از طریق مرور و اصلاح یافته‌ها و تأیید کدگذاری چند مصاحبه توسط مصاحبه‌شونده آن مصاحبه، محقق گردید. جهت تأییدپذیری، تشریح کامل

مراحل تحقیق شامل جمع‌آوری داده‌ها، تحلیل و شکل‌گیری درون‌مایه‌ها در اختیار همکاران پژوهش (سه پژوهشگر و خبره) قرار داده شد تا صحت نحوه انجام پژوهش تأیید گردد. برای بررسی اطمینان‌پذیری از نتایج، جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها با نظارت دو استاد راهنما و یک استاد مشاور انجام گرفت و توسط ایشان به تأیید رسید (پرهوده و همکاران، ۱۴۰۱). برای محاسبه پایایی یا اتکاپذیری مصاحبه‌ها از روش توافق درون موضوعی^۱ استفاده شد. پایایی بین دو کدگذار برابر با ۷۶٪ به دست آمد که بالاتر از ۷۰٪ بوده و قابلیت اعتماد کدگذاری‌ها را تأیید کرد (لومبارد و همکاران، ۲۰۰۲). در نهایت، عوامل شناسایی شده به پرسشنامه نیمه ساختاریافته‌ای تبدیل و به عنوان ابزار دور دوم دلفی مورد استفاده قرار گرفتند (Chu & Hwang, 2008).

دور دوم دلفی

در دور دوم دلفی، پرسشنامه نیمه ساختاریافته جهت تعیین میزان اهمیت عوامل شناسایی شده در دور اول دلفی در طیف ۵ ارزشی لیکرت تهیه و در اختیار گروه دلفی قرار گرفت و در انتهای پرسشنامه از اعضا خواسته شد در صورتی که غیر از عوامل شناسایی شده، عاملی از دیدگاه آنان بر ارتقای جایگاه گردشگری شکار مبتنی بر تیراندازی مهم می‌باشد، بیان نمایند که عاملی به عوامل اضافه نشد. در تکنیک دلفی، احتمال انصراف شرکت کنندگان در هر دور وجود دارد (Okoli & Pawlowski, 2004; Landeta, 2006)؛ نرخ ترک اعضا بین ۲۰ تا ۳۰ درصد در دورهای بعدی دلفی قابل قبول می‌باشد (Bardecki, 1984). در این پژوهش ۲۳ نفر در دور دوم شرکت داشتند که نرخ ترک اعضا برابر با ۲۸/۱ درصد بود. همچنین از درجه توافق ۸۰٪ برای اجماع‌سنجی اعضای گروه دلفی بر روی هر یک از عوامل استفاده شد (Green et al., 1999)؛ لذا تمامی مؤلفه‌هایی که درصد توافق زیر ۸۰٪ کسب کردند برای دور بعدی دلفی حذف شدند و در نهایت، تعداد ۲۷ عامل با درصد توافق بالای ۸۰٪ باقی ماندند. همچنین در این دور عاملی به عوامل اضافه نشد.

1. Intra-thematic agreement method

دور سوم دلفی

با اعضای گروه دلفی باید حداقل دو بار در مورد هر سؤال مشورت شود تا آن‌ها بتوانند به کمک اطلاعاتی که از بقیه اعضا دریافت می‌کنند، در پاسخ خود تجدیدنظر نمایند (Landeta, 2006)؛ این باعث به اصطلاح «همگرایی» نظرات اعضا می‌شود (Di Zio et al., 2021). از این رو، در دور سوم دلفی که از تحلیل نتایج دور دوم شکل می‌گیرد، تعداد ۲۷ عامل به همراه اطلاعات آماری برای اعضای گروه دلفی ارسال شدند تا مواردی که نظر جمعی را به دست آورده‌اند برای اعضا مشخص شوند. این روند تا زمانی ادامه دارد که اجماع‌سنجی انجام شود. تعیین سطح نظرات جمعی اغلب مستلزم استفاده از آمار توصیفی و استنباطی است. لذا برای دور سوم داده‌ها همراه خلاصه آماری برای هر آیت‌م که شامل گرایش‌های مرکزی (میانه) و سطوح پراکندگی (انحراف استاندارد و محدوده بین چارکی) و اندازه‌گیری درجه توافق می‌باشد، در طیف ۵ ارزشی لیکرت برای اعضای گروه دلفی ارسال گردید تا اطلاعاتی درباره نظرات جمع‌آوری شده در اختیار شرکت‌کنندگان قرار گیرد. این کار به شرکت‌کنندگان امکان می‌دهد تا ببینند که پاسخ آن‌ها در رابطه با پاسخ گروه در چه وضعیتی قرار دارد (Hasson et al., 2000; Di Zio et al., 2021). تعداد ۱۸ متخصص در دور سوم حضور داشتند که نرخ ترک اعضا در این مرحله برابر با ۱۵/۶٪ بود. در دور سوم نیز عاملی به عوامل اضافه نشد و از طرفی همه ۲۷ عامل توافق ۸۰٪ به بالای گروه دلفی را به دست آوردند. این شرایط برای پایان دادن به روش دلفی مناسب است (Mallen et al., 2010)؛ لذا مرحله دلفی در دور سوم به پایان رسید.

یافته‌ها

در تحلیل محیطی پستل در مرحله مرور پیشینه، مقالات علمی پژوهشی در حوزه گردشگری شکار بررسی و یک‌سری از زمینه‌سازهای تأثیرگذار بر ارتقای جایگاه گردشگری شکار مبتنی بر تیراندازی شناسایی گردید. در ادامه، پویش محیطی برای تکمیل و تعیین اهمیت عوامل شناسایی‌شده از تکنیک دلفی استفاده شد. در جدول ۱، مشخصات جمعیت‌شناختی اعضای گروه دلفی گزارش شده است.

جدول ۱. فراوانی و درصد فراوانی ویژگی‌های جمعیت‌شناختی اعضای گروه دلفی

ویژگی	فراوانی	درصد فراوانی
جنسیت	مرد	۲۵
	زن	۷
سطح تحصیلات	کارشناسی	۹
	کارشناسی ارشد	۱۱
	دکتری	۱۲
	تربیت بدنی	۱۴
رشته تحصیلی	گردشگری	۱۰
	سایر	۸
	۲۵	۲۵
میانگین سابقه ورزشی-اجرائی	کمترین	۵ سال
	بیشترین	۴۴ سال
	۲۷	۲۷
سن	کمترین	۲۷
	بیشترین	۶۳

در دور اول دلفی با انجام ۳۲ مصاحبه نیمه ساختاریافته با افراد متخصص در حوزه گردشگری و ورزش تیراندازی، مجموع زمینه‌سازهای تأثیرگذار بر ارتقای جایگاه گردشگری شکار مبتنی بر تیراندازی به ۵۵ رسید که در جدول ۲ به همراه مرجع و درصد توافق دور دوم و سوم دلفی در شش حیطه پستل قابل ملاحظه می‌باشند.

جدول ۲. زمینه‌سازهای تأثیرگذار بر ارتقای جایگاه گردشگری شکار مبتنی بر تیراندازی

حیطه	زمینه‌سازهای تأثیرگذار بر ارتقای جایگاه گردشگری شکار مبتنی بر تیراندازی	مرجع		درصد توافق	درصد توافق
		مقالات	مصاحبه	دور دوم دلفی	دور سوم دلفی
سیاسی	۱. امنیت و ثبات سیاسی در کشور	R72, R69, R64, R38	P5, P22	۹۵.۶	۹۴.۴
	۲. سیاست‌های تسهیل‌کننده صادرات و واردات تجهیزات شکار	R36	P24, P32	۷۸.۲	-

ادامه جدول ۲.

درصد توافق	درصد توافق	مرجع		زمینه‌سازهای تأثیرگذار بر ارتقای جایگاه گردشگری شکار مبتنی بر تیراندازی	حیطه
دور سوم دلفی	دور دوم دلفی				
-	۷۸.۲	P24	R10, R25, R24	۳. تحریم‌های بین‌المللی بر ارتباطات و تبادلات با شرکت‌های بین‌المللی	سیاسی
۸۸.۸	۹۱.۳	P24	R25	۴. سیاست‌های ایران در رابطه با جامعه جهانی	
۸۸.۸	۹۵.۶	P۲,P3, P5, P6, P7, P8,P10, P۱۸, P24, P25	R30, R29, R20, R3, R2, R63, R33	۵. سیاست‌های کلان دولت در نقش‌آفرینی بخش خصوصی	
-	۶۹.۵	P1	R27, R45	۶. سیاست‌های تشویقی به خلاقیت و نوآوری در صنعت گردشگری ورزشی	
-	۷۸.۲	P7	R19	۷. تعامل متقابل با نهادهای امنیتی با توجه به حساسیت بحث تیراندازی و شکار	
-	۷۸.۲	P7, P22	-	۸. بهره‌برداری از زمین‌های اوقاف در جهت احداث سایت‌های شکار	
-	۷۸.۲	P20	R11, R77	۹. برابرجویی جنسیتی در گردشگری شکار	
-	۷۸.۲	P7, P10, P22	R30, R27, R10, R33	۱۰. مشکلات اقتصادی (تورم، تحریم‌های اقتصادی و غیره) در فضای کسب‌وکار گردشگری شکار	اقتصادی
۱۰۰	۹۵.۶	P3, P4, P5, P6, P8, P20, P22	R70, R64, R49, R40, R74, R68	۱۱. قابلیت توسعه یکپارچه بازار ورزش تیراندازی در بخش تفریحی، ورزشی، شکار، نظامی	

ادامه جدول ۲.

حیطه	زمینه‌سازهای تأثیرگذار بر ارتقای جایگاه گردشگری شکار مبتنی بر تیراندازی	مرجع	درصد توافق	درصد توافق
حیطه	مرجع	درصد توافق	درصد توافق	درصد توافق
	۱۲. جذب منافع اقتصادی به واسطه توسعه گردشگری شکار	P3, P8, P12, P17, P18 R78, R16, R15	۸۶.۹	۹۴.۴
اقتصادی	۱۳. سازمان‌دهی تبلیغات گردشگری شکار (ارتباط با رسانه‌ها، بیلبرد شهری، نصب بنر در سطح شهر و غیره) در جهت بازاریابی	R5 P3, P5, P7, P8, P32	۷۸.۲	-
	۱۴. افزایش سهم اقتصاد دانش‌بنیان (تربیت افراد کارآفرین و نوآور)	R27, R21 P7, P8, P15	۸۶.۹	۸۳.۳
	۱۵. تجاری‌سازی گردشگری شکار	R9, R1, R34 P10, P13, P15, P22	۸۶.۹	۸۸.۸
	۱۶. توسعه اکوسیستم نوآوری ورزشی	R73, R46 P25	۹۵.۶	۸۳.۳
	۱۷. استفاده از هوش رقابتی در کسب‌وکار گردشگری شکار	R65, R71 P32	۹۵.۶	۹۴.۴
	۱۸. برگزاری دوره‌های تجاری‌سازی و بازاریابی برای مدیران گردشگری ورزشی	R75, R71, R43 P20	۸۶.۹	۹۴.۴
	۱۹. افزایش بیکاری / پیدایش مشاغل جدید وابسته به هوش مصنوعی	R47 P25	۷۳.۹	-
	۲۰. ویژگی‌های منحصربه‌فرد ورزش تیراندازی در تقویت روابط بین نسل‌ها و مطرح شدن در حوزه فراغت (تیراندازی ورزشی مفرح، مهیج، فراسنی، فراجنسی و فراجسمی)	R70, R64 P3, P4, P5, P7, P8, P20	۸۲.۶	۸۸.۸
فرهنگی- اجتماعی	۲۱. همگرایی حوزه‌های مختلف ورزش تیراندازی	- P25	۸۶.۹	۹۴.۴

ادامه جدول ۲.

درصد توافق دور دوم دلفی	درصد توافق دور دوم دلفی	مرجع	زمینه‌سازهای تأثیرگذار بر ارتقای جایگاه گردشگری شکار مبتنی بر تیراندازی	حیطه
۱۰۰	۹۵.۶	P10, P24	R24, R14, R7, R6, R69	۲۲. همگانی‌سازی ورزش تیراندازی
-	۳۴.۷	P24	R69, R38	۲۳. تأثیر تحولات اجتماعی بر تقاضا و عرضه محصولات و خدمات مرتبط با ورزش تیراندازی و گردشگری شکار
-	۶۰.۸	P20, P24	R32, R28	۲۴. توانایی جذب و حفظ منابع انسانی با توانایی‌های موردنیاز
-	۷۸.۲	P22, P23	-	۲۵. ایجاد پایلوت ^۱ ورزش تیراندازی (تولید یک برنامه دائمی و پایدار شامل ارائه خدمات ورزشی، توسعه فضاهای ورزشی، ارتقای سطح آموزش و پرورش ورزشکاران و سایر فعالیت‌های مربوط به ورزش تیراندازی).
-	۷۸.۲	P1, P3, P6, P7, P10, P14, P20	R70, R64	۲۶. تأثیر المپیک بودن و قابلیت بالای ورزش تیراندازی در مدال‌آوری بر گردشگری شکار
-	۷۸.۲	P1, P3, P5, P7, P15, P20	R24, R71, R69, R43	۲۷. آموزش ورزش تیراندازی

ادامه جدول ۲.

حیطه	زمینه سازهای تأثیرگذار بر ارتقای جایگاه گردشگری شکار مبتنی بر تیراندازی	مرجع	درصد توافق دور دوم دلفی	درصد توافق دور دوم دلفی
فرهنگی- اجتماعی	۲۸. سابقه شکارچی بودن تعداد زیادی از قهرمانان ورزش تیراندازی (نزدیکی شکار به رشته تیراندازی اهداف پروازی)	-	۳۹.۱	-
	۲۹. برگزاری مسابقات اهداف پروازی اسپورتینگ (شبه شکار)	-	۸۶.۱	۸۸.۸
	۳۰. بهبود مسئولیت های اجتماعی از طریق ورزش	R73	۶۹.۵	-
	۳۱. بهره مندی از کمک های خیرین در توسعه کسب و کار گردشگری شکار	R29	۶۰.۸	-
فناوری	۳۲. کم شدن فاصله میان ورزش واقعی، ورزش مجازی و ورزش الکترونیکی	R80, R76, R66, R60, R55, R39, R54, R53	۸۲.۶	۱۰۰
	۳۳. کاهش محدودیت های فیزیولوژیکی ذاتی ورزشکاران	R76, R51	۷۸.۲	-
	۳۴. تأثیرپذیری بیشتر رشته های تجهیزات محور مانند تیراندازی از فناوری	R76	۷۸.۲	-
	۳۵. الکترونیکی شدن ورزش و محصولات آن (مانند سیستم های هدف گیری الکترونیکی)	-	۸۲.۶	۹۴.۴

ادامه جدول ۲.

درصد توافق دور دوم دلفی	درصد توافق دور دوم دلفی	مرجع	زمینه‌سازهای تأثیرگذار بر ارتقای جایگاه گردشگری شکار مبتنی بر تیراندازی	حیطه	
-	۷۳.۹	P24	R50	۳۶. آموزش ورزشی هوشمند ^۱	فناوری
-	۵۶.۵	-	R76	۳۷. کاهش هزینه تجهیزات با استفاده از شبیه‌سازها	
-	۵۶.۵	P32	R39, R60	۳۸. دیجیتالی شدن تجربه افراد به‌طور مثال استفاده از عینک گوگل	
۸۸.۸	۸۶.۹	P20	R31, R60	۳۹. افزایش تعداد مصرف‌کنندگان ورزشی در رسانه‌های تعاملی	
۸۳.۳	۸۲.۶	P8, P20, P22	R39	۴۰. ایجاد فرصت‌های بازاریابی جدید در حوزه فناوری‌های دیجیتال	
-	۷۸.۲	P24	R76	۴۱. جمع‌آوری و پردازش خودکار حجم بالای داده‌ها در ورزش	
۸۸.۸	۸۶.۹	P24	R58, R66, R52	۴۲. استفاده از فناوری‌های پوشیدنی، اینترنت اشیاء ^۲ و سیستم‌های نظارتی	
۹۴.۴	۸۶.۹	P24, P32	R59, R66, R41	۴۳. استفاده از نرم‌افزارهای مدل‌سازی و شبیه‌سازی برای طراحی و تولید محصولات و ارائه خدمات ورزشی (مانند پرینترهای سه بُعدی)	

1. SST

2. Internet of things

ادامه جدول ۲.

حیطه	زمینه‌سازهای تأثیرگذار بر ارتقای جایگاه گردشگری شکار مبتنی بر تیراندازی	مرجع	درصد توافق دور دوم دلفی	درصد توافق دور دوم دلفی
فناوری	۴۴. استفاده از روش‌های مبتنی بر هوش مصنوعی، یادگیری ماشین و محاسبات ابری در کسب‌وکار ورزشی	R33, R59, R57, R44, R42	۸۶.۹	۸۸.۸
	۴۵. به‌کارگیری فناوری بلاک‌چین ^۱ و ارزهای دیجیتالی ^۲ در تسهیل تراکنش‌های مالی کسب‌وکار ورزشی	R56, R48	۷۸.۲	-
	۴۶. استفاده از فناوری‌های مرتبط با ارتباطات بین‌المللی و تجارت الکترونیک ^۳	R66	۶۵.۲	-
	۴۷. قرار دادن لوکیشن اماکن گردشگری شکار در گوگل مپ	-	۶۵.۲	-
زیست‌محیطی	۴۸. همکاری هیئت‌های تیراندازی با اداره محیط‌زیست جهت ساماندهی شکارچیان و جذب آنان به گردشگری شکار	-	۸۶.۹	۸۳.۳
	۴۹. استفاده از آلیاژ حافظه‌دار در ساخت سلاح و تجهیزات تیراندازی و شکار	-	۵۲.۱	-

-
1. Blockchain
 2. Digital Currencies
 - 3 electronic commerce

ادامه جدول ۲.

حیطه	زمینه‌سازهای تأثیرگذار بر ارتقای جایگاه گردشگری شکار مبتنی بر تیراندازی	مرجع	درصد توافق دور دوم دلفی	درصد توافق دور دوم دلفی
زیست‌محیطی	۵۰. استفاده از منابع انرژی تجدیدپذیر در کاهش تأثیرات مخرب زیست‌محیطی تیراندازی	R37	P22	۸۶.۱ ۸۳.۳
حقوقی	۵۱. قوانین مرتبط با صدور مجوزهای لازم برای تولید، عرضه و فروش محصولات تیراندازی و شکار	-	P22, P24	۸۲.۶ ۸۸.۸
	۵۲. تسهیل در امر کسب مجوز تأسیس سایت‌های گردشگری شکار	-	P1, P7, P22	۷۸.۲ ۹۴.۴
	۵۳. قوانین مرتبط با شرایط ایمنی و بهداشتی در سایت‌های گردشگری شکار	-	P24	۴۳.۴ -
	۵۴. نقش قانون ممنوعیت شکار بر گردشگری شکار	-	P7, P10, P17	۸۲.۶ ۹۴.۴
	۵۵. تصویب سازوکارهای قانونی برای شرط‌بندی در ورزش تیراندازی	-	P15	۹۵.۶ ۸۳.۳

* عواملی که با رنگ قرمز مشخص شده‌اند در دور دوم دلفی درصد توافق زیر ۸۰ را کسب کرده و در نهایت حذف شدند.

منبع جدول: یافته‌های محقق

در دور دوم دلفی، پرسشنامه نیمه ساختاریافته جهت تعیین میزان اهمیت ۵۵ زمینه‌ساز در طیف ۵ ارزشی لیکرت در اختیار گروه دلفی قرار گرفت. نتایج این دور به‌همراه

خلاصه‌های آماری در فایل پیوست جهت جلوگیری از طولانی شدن مقاله، ارسال می‌گردد.

همان‌طور که در بخش روش‌شناسی اشاره شد با اعضای گروه دلفی باید حداقل دو بار در مورد هر مؤلفه مشورت شود و این امکان به آنان داده شود تا نظرات خود را حداقل یک‌بار با توجه به پاسخ‌های کل گروه که در قالب خلاصه‌های آماری ارائه می‌شوند، بازبینی کنند؛ لذا تمامی عوامل مؤثر که درصد توافق بالای ۸۰٪ را کسب کردند (Hasson et al., 2000) به همراه خلاصه‌های آماری در طیف ۵ ارزشی لیکرت در دور سوم دلفی در اختیار مشارکت‌کنندگان قرار گرفتند که نتایج این دور در فایل پیوست جهت جلوگیری از طولانی شدن مقاله، ارسال می‌گردد. همه ۲۷ عامل مؤثر بر ارتقای جایگاه گردشگری شکار در این دور توانستند درصد توافق بالای ۸۰٪ را کسب کنند و از طرفی عامل جدیدی به پرسشنامه اضافه نشد؛ لذا مرحله دلفی در دور سوم به پایان رسید.

بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به منافع فراوان اجتماعی-اقتصادی و زیست‌محیطی توسعه گردشگری شکار، هدف اصلی این پژوهش واکاوی زمینه‌سازهای تأثیرگذار بر ارتقای جایگاه گردشگری شکار مبتنی بر تیراندازی در ایران بود. بر اساس نتایج تحلیل محیطی پستل سه عامل در حیطه سیاسی، هفت عامل در حیطه اقتصادی، چهار عامل در حیطه فرهنگی-اجتماعی، هفت عامل در حیطه فناوری، دو عامل در حیطه زیست‌محیطی و چهار عامل در حیطه حقوقی شناسایی و توسط گروه دلفی اجماع‌سنجی شد.

در حیطه سیاسی نتایج پژوهش نشان داد که سیاست‌های دولت در مورد شکار و تیراندازی می‌تواند تأثیر زیادی بر ارتقای جایگاه گردشگری شکار داشته باشد؛ از جمله سیاست‌های کلان دولت در نقش‌آفرینی بخش خصوصی (پورذبیح سرحمای و همکاران، ۱۴۰۲). با ورود بخش خصوصی هم جامعه و هم دولت سود خواهند برد، چرا که کسری بودجه دولت در بخش‌های مختلف از جمله توسعه زیرساخت‌ها کاهش خواهد یافت (Razavi et al., 2018). شرکت‌ها و افراد خصوصی معمولاً به دنبال سودآوری هستند

و این رویکرد می‌تواند سطح بهره‌وری را افزایش دهد (پورذبیح سرحمایی و همکاران، ۱۴۰۰). این نتایج با نتایج پژوهش پرز و همکاران (۲۰۲۳) و سانچز-گارسیا و همکاران (۲۰۲۱) همسو می‌باشد. آنان تأکید کرده‌اند که شکار تفریحی و ورزشی اثرات مثبت اقتصادی و زیست‌محیطی داشته و سیاست‌گذاری در این حوزه می‌تواند در توسعه گردشگری شکار مؤثر باشد. از طرفی در پژوهش امبایوا (۲۰۱۸) که به اثرات منفی سیاست‌های دولتی (ممنوعیت شکار) اشاره کرده است، نشان داد که سیاست‌های محدودکننده می‌توانند اثرات منفی داشته باشند. از منظر مدیریتی، این یافته‌ها می‌تواند به مدیران و سیاست‌گذاران نشان دهد که با جذب سرمایه‌گذاری‌های بخش خصوصی و اجرای سیاست‌های حمایتی نه محدودکننده، می‌توان بهره‌وری این بخش را افزایش داد. عامل بعدی امنیت و ثبات سیاسی در کشور است که تأثیر مستقیمی بر جذب گردشگران دارد. با بهبود روابط بین‌الملل، فرصت‌های جدید برای همکاری و همبستگی در زمینه گردشگری شکار ایجاد می‌شود (Gomes et al., 2024). برای بهبود روابط با جوامع جهانی، ایران نیاز به اصلاحات سیاسی، اقتصادی و قانونی شامل تضمین قوانین و قواعد بازار آزاد، افزایش شفافیت در عملکرد دولت و کاهش فساد، بهبود قوانین مالکیت و سرمایه‌گذاری، تسهیل در تجارت و صادرات دارد. این مطالعه با تکیه بر اهمیت امنیت و ثبات سیاسی به عنوان عوامل کلیدی در جذب گردشگران به شکاف مهمی در ادبیات گردشگری شکار پاسخ می‌دهد. در حالی که پژوهش‌های پیشین بیشتر بر جنبه‌های اقتصادی و زیست‌محیطی شکار تأکید کرده‌اند، این مطالعه به اهمیت اصلاحات سیاسی و بهبود روابط بین‌المللی در توسعه گردشگری شکار می‌پردازد. این ارزش نظری جدید به ادبیات موجود غنا می‌بخشد و نشان می‌دهد که بدون امنیت و ثبات سیاسی، حتی پتانسیل‌های زیست‌محیطی و اقتصادی شکار نیز نمی‌توانند به طور کامل بهره‌برداری شوند. در حیطه اقتصادی زمینه‌سازهای ارتقای جایگاه گردشگری شکار شامل قابلیت توسعه یکپارچه بازار ورزش تیراندازی در بخش تفریحی، ورزشی، شکار و نظامی می‌باشد (Moiseeva et al., 2021; Zub et al., 2020). تجاری‌سازی گردشگری شکار مورد بعدی است. با تجاری‌سازی شدن، گردشگری شکار به پایداری مالی می‌رسد؛ پایداری

مالی به جریان مداوم درآمد و سود اشاره داشته (Daumas, 2024) که سعی در ایجاد فرآیندی دارد تا در شرایط نامطلوب نیز وضعیت درآمدی در سطح مناسبی باشد (Kubayevich, 2024). جذب منافع اقتصادی به واسطه ارائه خدمات به گردشگران شکار شامل فروش بسته‌های تفریحی و آموزشی، امکانات رفاهی، اقامتی، غذا و نوشیدنی و تجهیزات لازم برای تیراندازی علاوه بر کسب درآمد به توسعه بخش‌های دیگر صنعت گردشگری نیز کمک کند (Yang et al., 2023)؛ به عنوان مثال، با جذب گردشگران به مناطق تیراندازی، هتل‌ها، رستوران‌ها، فروشگاه‌ها و خدمات دیگر در اطراف آن‌ها نیز رشد خواهند کرد (Swart et al., 2018). همچنین، این فعالیت می‌تواند فرصت‌های شغلی جدید را در مناطق مختلف ایجاد کند (Daud et al., 2024) و به رشد اقتصادی و توسعه پایدار کمک نماید (Matolić et al., 2023). مک‌آدام و همکاران (۲۰۱۸) در پژوهش خود تأکید دارند که سیستم‌ها به عنوان مکمل و تسهیل‌کننده کارهای یکدیگر گرد هم می‌آیند، ضمن آنکه هر کدام کار خودشان را انجام می‌دهند، موجب ثروت‌آفرینی و توسعه ملی می‌شوند. لیدسدورف (۲۰۱۲) و بن‌هاسن (۲۰۲۴) در پژوهش خود به نقش مهم اقتصاد دانش‌بنیان در بستر اکوسیستم محیطی با محوریت نوآوری و کارآفرینی در جهت تجاری‌سازی اشاره داشته‌اند. این اکوسیستم می‌تواند شامل دولت، افراد، سازمان‌ها، شرکای تجاری، فناوری‌ها، منابع مالی، قوانین و مقررات، بازارها و جوامع علمی باشد که با همکاری و تعامل با هم، فرصت‌های نوآورانه را برای تجاری‌سازی صنایع فراهم می‌کنند (Tsujiimoto et al., 2018; Galvão et al., 2017). نتایج مطالعه حاضر با مطالعاتی مانند مک‌آدام و همکاران (۲۰۱۸) و گالوا و همکاران (۲۰۱۷) همسو است. به طور مشابه، هر دو به همکاری بین بخش‌های مختلف و نقش دولت، سازمان‌ها و فناوری‌ها در تقویت گردشگری اشاره دارند. اما تفاوت اصلی این مطالعه با سایر مطالعات در تأکید آن بر یکپارچه‌سازی بازارهای مرتبط با تیراندازی و تأثیر آن بر توسعه پایدار و گردشگری شکار است. سایر پژوهش‌ها کمتر به ارتباط بین ورزش تیراندازی و توسعه صنعت گردشگری پرداخته‌اند.

در حیطه فرهنگی - اجتماعی به ویژگی‌های منحصربه‌فرد ورزش تیراندازی که ورزشی مفرح، مهیج، فراسنی، فراجنسی و فراجسمی بوده و موجب تقویت روابط بین نسل‌ها می‌شود (Moiseeva et al., 2021)، اشاره شد؛ لذا با اقداماتی چون برگزاری مسابقات اهداف پروازی اسپورتینگ (شبه شکار) می‌توان در جهت همگانی‌سازی ورزش تیراندازی و ایجاد همگرایی بین حوزه‌های مختلف این ورزش گام برداشت و جمعیت زیادی از علاقه‌مندان را به تیراندازی و گردشگری شکار جذب نمود. این یافته، شکاف موجود در ادبیات مربوط به تیراندازی به‌عنوان یک ورزش چند بُعدی را پوشش و نشان می‌دهد که ورزش تیراندازی و شکار علاوه بر جنبه‌های فیزیکی، می‌تواند تأثیرات مثبت اجتماعی و فرهنگی نیز داشته باشد.

در حیطه فناوری، فناوری‌های مختلف مانند واقعیت افزوده^۱، واقعیت مجازی^۲، اینترنت اشیاء^۳، هوش مصنوعی^۴ و چت جی‌پی‌تی می‌توانند صنعت گردشگری را متحول کنند (Dwivedi et al., 2024). سامانه‌های شبیه‌ساز تیراندازی به ورزشکاران امکان می‌دهند تا در یک محیط مجازی با شبکه‌های هدف، تمرین کنند (Fedaravičius et al., 2020) که باعث افزایش تعداد شلیک‌ها در شرایط ساده‌شده و کاهش قابل توجه هزینه‌های تجهیزات و مهمات تیراندازی می‌شود (Hrybovskyy et al., 2015). سطح پیشرفته‌تر این فناوری می‌تواند در متاورس^۵ اتفاق بیفتد که با ترکیب مفاهیم واقعیت مجازی و واقعیت افزوده و با استفاده از دوقلوهای دیجیتال امکان تعامل دنیای واقعی با دنیای مجازی را فراهم می‌آورد (Buchholz et al., 2022). گردشگر شکار می‌تواند در دنیای مجازی با حفظ ارتباط با دنیای واقعی به ورزش بپردازد. این موضوع خیلی از محدودیت‌های شکار و ورزش تیراندازی را از بین خواهد برد. با استفاده از پرینتر سه بُعدی نیز می‌توان قطعات دقیق و بهینه‌شده شکار را تولید کرده و عملکرد و عمر مفید آن‌ها را بهبود بخشید (Park et al., 2023). به‌طور خاص، مطالعات قبلی کمتر به تلفیق این فناوری‌ها در حوزه‌های

1. AR
2. VR
3. IoT
4. AI
5. Metaverse

تخصصی مانند شکار مجازی پرداخته‌اند. این تحقیق نشان می‌دهد که فناوری‌های پیشرفته‌ای مانند سامانه‌های شبیه‌ساز تیراندازی و متاورس چگونه می‌توانند به افزایش کارایی و کاهش هزینه‌های مرتبط با تجهیزات و مهمات منجر شوند، در حالی که فرصت‌هایی را برای تجربه شکار مجازی با کیفیت بالا ایجاد می‌کنند. این رویکرد نوآورانه می‌تواند به غنای ادبیات گردشگری فناوری محور بیافزاید و نقش فناوری‌های نوین را در صنعت گردشگری شکار بیشتر مورد توجه قرار دهد. همچنین از منظر مدیریتی، یک فرصت بی‌نظیر برای مدیران گردشگری فراهم نماید تا خدمات مجازی جدیدی ارائه دهند که به کاهش محدودیت‌های جغرافیایی و محیطی مرتبط با شکار کمک می‌کند.

در حیطه زیست‌محیطی مدیریت پایدار مناطق شکار برای حفظ تنوع زیستی و اکوسیستم‌ها اهمیت فراوانی دارد (Florin et al., 2018) و با توجه به وجود تعداد زیاد شکارچی در ایران، همکاری هیئت‌های تیراندازی با اداره محیط‌زیست جهت ساماندهی شکارچیان و جذب آنان به گردشگری شکار الزامی می‌باشد. همچنین برای کاهش تأثیرات مخرب زیست‌محیطی تیراندازی، استفاده از منابع تجدیدپذیر پیشنهاد می‌گردد (Rodríguez-Seijo et al., 2016). مطالعه حاضر با تأکید بر اهمیت مدیریت پایدار مناطق شکار برای حفظ تنوع زیستی و اکوسیستم‌ها، شکافی را شناسایی می‌کند که در خصوص همکاری بین شکارچیان و اداره محیط‌زیست وجود داشته است. این پژوهش به مدیران اجرایی و سیاست‌گذاران حوزه محیط‌زیست پیشنهاد می‌کند که با به کارگیری همکاری شکارچیان و گردشگری شکار به جای مقابله با آنان، وضعیت حفاظت از محیط‌زیست را بهبود بخشند. همچنین، تأکید بر استفاده از منابع تجدیدپذیر در فرآیند شکار می‌تواند زمینه‌ساز سیاست‌هایی شود که هم‌زمان با حفظ منابع طبیعی و زیستگاه‌های حیات وحش، به کاهش آسیب‌های زیست‌محیطی کمک کنند.

در حیطه حقوقی عواملی چون الزامات صدور مجوز، رویه‌های بوروکراتیک و محدودیت‌های واردات سلاح گرم یا مهمات، هزینه‌های اضافی و بار اداری را برای صاحبان کسب و کار گردشگری ورزشی ایجاد می‌کند و از طرفی کارآفرینان را از ورود یا گسترش فعالیت‌های خود در این بخش باز دارد؛ لذا تسهیل در امر کسب مجوز تأسیس

سایت‌های گردشگری شکار می‌تواند نقش بسزایی در ارتقای جایگاه گردشگری شکار داشته باشد. پژوهش حاضر با بررسی چالش‌های بوروکراتیک و الزامات قانونی، شکاف موجود در ادبیات را پوشش می‌دهد و نشان می‌دهد که کاهش محدودیت‌های قانونی و تسهیل صدور مجوزها می‌تواند به توسعه این صنعت کمک کند. عامل مهم بعدی، ممنوعیت شکار است که می‌تواند تأثیرات منفی قابل توجهی بر صنعت گردشگری شکار داشته باشد؛ همان‌گونه که امبایوا (۲۰۱۸) در بررسی اثرات ممنوعیت شکار به از دست دادن درآمد، فرصت‌های شغلی، ایجاد نگرش منفی ساکنان روستایی نسبت به حفاظت از حیات وحش و افزایش شکار غیرقانونی اشاره داشت. مدیریت صحیح ممنوعیت شکار از طریق تصویب سازوکارهای جایگزین مانند گردشگری شکار، می‌تواند به عنوان یک ابزار مدیریتی مؤثر در جذب گردشگران و افزایش مشارکت آنان عمل کند. عامل بعدی تصویب سازوکارهای قانونی برای شرط‌بندی در ورزش تیراندازی است. با توجه به اینکه بحث شرط‌بندی در ورزش تیراندازی میان ورزشکاران جایز است (شاه‌قلیان قهفرخی، ۱۳۹۶)؛ استفاده از آن باعث افزایش انگیزه افراد و جذابیت گردشگری شکار می‌گردد. در جمع‌بندی مطالب بالا می‌توان عنوان داشت که برای ارتقای جایگاه گردشگری شکار مبتنی بر تیراندازی و دستیابی به منافع اجتماعی-اقتصادی و زیست‌محیطی آن، توجه به تمامی عوامل شناسایی شده ضروری می‌باشد؛ هماهنگی و تعادل میان این عوامل می‌تواند منجر به یک رویکرد پایدار و موفق در این زمینه گردد. نتایج این پژوهش با ارائه راهکارهای مدیریتی نوآورانه و تأکید بر همکاری بین بخش‌های مختلف، هم به غنای ادبیات پژوهشی کمک کرده و هم راهکارهایی عملی برای مدیران اجرایی و سیاست‌گذاران ارائه داده است.

پیشنهاد‌های پژوهشی

- با توجه به اینکه بازار رو به رشدی برای گردشگری شکار وجود دارد، این بازار خاص را می‌توان از طریق پژوهش در مورد ترجیحات مشتریان، الگوهای سفر و تأثیر اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی آن بیشتر مورد بررسی قرار گیرد؛

- مطالعه تطبیقی گردشگری شکار در ایران و کشورهای منطقه جهت شناسایی الگوها و بهره‌مندی از تجارب موفق آنان؛
- بررسی تأثیر گردشگری شکار بر گونه‌های در معرض خطر در ایران.

محدودیت‌های پژوهش

- این پژوهش دارای چند محدودیت می‌باشد:
- کمبود بودجه و زمان برای انجام و پیشبرد پژوهش؛
- با وجود تلاش بسیار تیم پژوهش موفق به یافتن پژوهش داخلی که به‌طور مستقیم به این موضوع پرداخته باشد، نشد؛
- این پژوهش در فضای گردشگری شکار که ذاتاً انفرادی است انجام شده و در تعمیم به سایر عرصه‌های گردشگری باید با احتیاط و دانش کافی این کار صورت بگیرد.

تعارض منافع

این مقاله برگرفته از رساله دکتری رشته مدیریت ورزشی دانشگاه مازندران می‌باشد. اخلاق پژوهش رعایت شده و میان نویسندگان تعارض منافع وجود ندارد.

ORCID

Khadijeh Pourzabih Sarhamami		https://orcid.org/0000-0001-9141-2761
Farzam Farzan		http://orcid.org/0000-0002-5349-3246
Morteza Dousti		http://orcid.org/0000-0001-6806-4535
Ali Zackery		http://orcid.org/0000-0002-7912-297x

منابع

۱. پاشایی، سجاد، عسکریان، فریبا، روزافزون، عبدالرضا (۱۳۹۸). بررسی نقش میانجیگری عوامل نهادی در تأثیر عوامل اجتماعی، اقتصادی، محیطی بر توسعه گردشگری ورزشی منطقه آزاد ماکو. *مطالعات مدیریت گردشگری*، ۱۴(۴۵)، ۵۷-۸۰.
<https://doi.org/10.22054/tms.2019.20248.1561>

56. Alizadeh, R., Lund, P. D., Beynaghi, A., Abolghasemi, M., & Maknoon, R. (2016). An integrated scenario-based robust planning approach for foresight and strategic management with application to energy industry.

- Technological Forecasting and Social Change*, 104, 162-171.
<https://doi.org/10.1016/j.techfore.2015.11.030>
57. Bardecki, M. J. (1984). Participants' response to the Delphi method: An attitudinal perspective. *Technological Forecasting and social change*, 25(3), 281-292. [https://doi.org/10.1016/0040-1625\(84\)90006-4](https://doi.org/10.1016/0040-1625(84)90006-4)
58. Barrios-Garcia, M. N., & Ballari, S. A. (2012). Impact of wild boar (*Sus scrofa*) in its introduced and native range: A review. *Biological invasions*, 14, 2283-2300. <https://doi.org/10.1007/s10530-012-0229-6>
59. Belton, I., MacDonald, A., Wright, G., & Hamlin, I. (2019). Improving the practical application of the Delphi method in group-based judgment: A six-step prescription for a well-founded and defensible process. *Technological Forecasting and Social Change*, 147, 72-82. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2019.07.002>
60. Ben Hassen, T. (2024). A study on Lebanon's competitive knowledge-based economy, relative strengths, and shortcomings. *Journal of the Knowledge Economy*, 15, 1-28. <https://doi.org/10.1007/s13132-023-01644-8>
61. Bogner, A., Littig, B., & Menz, W. (2014). *Interviews mit Experten: Eine praxisorientierte Einführung*. Springer-Verlag. 49-83. <https://books.google.com/books?hl=en&lr=&id=AOiBAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR5&dq=Bogner>
62. Buchholz, F., Oppermann, L., & Prinz, W. (2022). There's more than one metaverse. *i-com*, 21(3), 313-324. <https://doi.org/10.1515/icom-2022-0034>
63. Călina, A., Călina, J., Msiluş, M., & Ion, S. T. A. N. (2018). Research on the practice of rural tourism specialized in sport and image hunting in Cergău area, Romania. *AgroLife Scientific Journal*, 7(1). <http://agrolifejournal.usamv.ro/index.php/agrolife/article/view/210>
64. Carpio, A. J., Apollonio, M., & Acevedo, P. (2021). Wild ungulate overabundance in Europe: Contexts, causes, monitoring and management recommendations. *Mammal Review*, 51(1), 95-108. <https://doi.org/10.1111/mam.12221>
65. Chu, H. C., & Hwang, G. J. (2008). A Delphi-based approach to developing expert systems with the cooperation of multiple experts. *Expert Systems with Applications*, 34(4), 2826-2840. <https://doi.org/10.1016/j.eswa.2007.05.034>

66. Cohen, S. A., Prayag, G., & Moital, M. (2014). Consumer behaviour in tourism: Concepts, influences and opportunities. *Current Issues in Tourism*, 17(10), 872-909. <https://doi.org/10.1080/13683500.2013.850064>
67. Cohen, E. (2014). Recreational hunting: Ethics, experiences and commoditization. *Tourism Recreation Research*, 39(1), 3-17. <https://doi.org/10.1080/02508281.2014.11081323>
68. Daumas, L. (2024). Financial stability, stranded assets and the low-carbon transition—A critical review of the theoretical and applied literatures. *Journal of Economic Surveys*, 38(3), 601-716. <https://doi.org/10.1111/joes.12551>
69. Daud, A., Satmoko, N. D., Akhmad, N., Harsono, I., & Masri, F. A. (2024). sport tourism as a strategy for Indonesian tourism development in the 2023 FIBA World Cup Event. *Innovative: Journal of Social Science Research*, 4(1), 7641-7649. <https://doi.org/10.31004/innovative.v4i1.8753>
70. De Mendoza, J. H., Parra, A., Tato, A., Alonso, J. M., Rey, J. M., Peña, J., ... & De Mendoza, M. H. (2006). Bovine tuberculosis in wild boar (*Sus scrofa*), red deer (*Cervus elaphus*) and cattle (*Bos taurus*) in a Mediterranean ecosystem (1992–2004). *Preventive Veterinary Medicine*, 74(2-3), 239-247. <https://doi.org/10.1016/j.prevetmed.2005.10.005>
71. Di Minin, E., Clements, H. S., Correia, R. A., Cortes-Capano, G., Fink, C., Haukka, A., ... & Bradshaw, C. J. (2021). Consequences of recreational hunting for biodiversity conservation and livelihoods. *One Earth*, 4(2), 238-253. [https://www.cell.com/one-earth/pdf/S2590-3322\(21\)00060-9.pdf](https://www.cell.com/one-earth/pdf/S2590-3322(21)00060-9.pdf)
72. Di Zio, S., Bolzan, M., & Marozzi, M. (2021). Classification of Delphi outputs through robust ranking and fuzzy clustering for Delphi-based scenarios. *Technological Forecasting and Social Change*, 173, 121140. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2021.121140>
73. Dwivedi, Y. K., Pandey, N., Currie, W., & Micu, A. (2024). Leveraging ChatGPT and other generative artificial intelligence (AI)-based applications in the hospitality and tourism industry: Practices, challenges and research agenda. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 36(1), 1-12. <https://doi.org/10.1108/IJCHM-05-2023-0686>

74. Farley, C. L. (2005). Midwifery's research heritage: A Delphi survey of midwife scholars. *Journal of midwifery & women's health*, 50(2), 122-128. <https://doi.org/10.1016/j.jmwh.2004.11.004>
75. Fedaravičius, A., Pilkauskas, K., Slizys, E., & Survila, A. (2020). Research and development of training pistols for laser shooting simulation system. *Defence Technology*, 16(3), 530-534. <https://doi.org/10.1016/j.dt.2019.06.018>
76. Flø, B. E. (2008). Bygdedyret og elgen—ei stiavhengig analyse av næringsutvikling i elgskogen. In S. E. Skar (Ed), *Den nye bygda*, 371-389. https://scholar.google.com/scholar?hl=en&as_sdt=0%2C5&q=Fl%C3%B8%2C+B.+E.+%282008%29
77. Florin, T. I., Tabita, A., Cornelia, P., Carmen, D., Anda, M., Iuliana, M., ... & Ioan, P. (2018). The role of hunting tourism in preserving the sustainability of fauna habitats. *Journal of Biotechnology*, 280, 105-110 [10.1016/j.jbiotec.2018.06.150](https://doi.org/10.1016/j.jbiotec.2018.06.150)
78. Gačić, D. P., Prentović, R., Pilipović, V., & Ostojić, M. (2015). Hunting tourism and safety aspects of hunting fauna use in Serbia. *Glasnik Sumarskog fakulteta*, (suppl.), 45-54. <https://doi.org/10.2298/GSF15S1045G>
79. Galvão, A., Mascarenhas, C., Gouveia Rodrigues, R., Marques, C. S., & Leal, C. T. (2017). A quadruple helix model of entrepreneurship, innovation and stages of economic development. *Review of International Business and Strategy*, 27(2), 261-282. <https://doi.org/10.1108/RIBS-01-2017-0003>
80. Ghasemi, M., González-García, A., Charrahy, Z., & Serrao-Neumann, S. (2024). Utilizing supply-demand bundles in nature-based recreation offers insights into specific strategies for sustainable tourism management. *Science of The Total Environment*, 171185. <https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2024.171185>
81. Gomes, S., Lopes, J. M., & Ferreira, L. (2024). Looking at the tourism industry through the lenses of industry 4.0: a bibliometric review of concerns and challenges. *Journal of Hospitality and Tourism Insights*, 7(1), 436-457.
82. Gortázar, C., Acevedo, P., Ruiz-Fons, F., & Vicente, J. (2006). Disease risks and overabundance of game species. *European Journal of Wildlife Research*, 52, 81-87. <https://doi.org/10.1007/s10344-005-0022-2>

83. Gortázar, C., & Fernandez-de-Simon, J. (2022). One tool in the box: The role of hunters in mitigating the damages associated to abundant wildlife. *European Journal of Wildlife Research*, 68(3), 28. <https://doi.org/10.1007/s10344-022-01578-7>
84. Graitson, E., Barbraud, C., & Bonnet, X. (2019). Catastrophic impact of wild boars: insufficient hunting pressure pushes snakes to the brink. *Animal Conservation*, 22(2), 165-176. <https://doi.org/10.1111/acv.12447>
85. Green, B., Jones, M., Hughes, D., & Williams, A. (1999). Applying the Delphi technique in a study of GPs' information requirements. *Health & Social Care in the Community*, 7(3), 198-205. <https://doi.org/10.1046/j.1365-2524.1999.00176.x>
86. Green, B. C., & Jones, I. (2005). Serious leisure, social identity and sport tourism. *Sport in Society*, 8(2), 164-181. <https://doi.org/10.1080/174304305001102010>
87. Hasson, F., Keeney, S., & McKenna, H. (2000). Research guidelines for the Delphi survey technique. *Journal of Advanced Nursing*, 32(4), 1008-1015. <https://doi.org/10.1046/j.1365-2648.2000.t01-1-01567.x>
88. Haukeland, J. V., Fredman, P., Tyrväinen, L., Siegrist, D., & Lindberg, K. (2023). Prospects for nature-based tourism: identifying trends with commercial potential. *Journal of Ecotourism*, 1-18. <https://doi.org/10.1080/14724049.2023.2178444>
89. Heffelfinger, J. R., Geist, V., & Wishart, W. (2013). The role of hunting in North American wildlife conservation. *International Journal of Environmental Studies*, 70(3), 399-413. <https://doi.org/10.1080/00207233.2013.800383>
90. Hrybovskyy, R., Zanevskyy, I., & Hrybovskyy, V. (2015). Modeling of skeet shooting technique with using of simulation exercises. *Journal of Physical Education and Sport*, 15(3), 603. <https://efsupit.ro/images/stories/nr3.2015/66.%20HRYBOVSKYY.pdf>
91. Kompupula, R., & Gartner, W. C. (2013). Hunting as a travel experience: An auto-ethnographic study of hunting tourism in Finland and the USA. *Tourism Management*, 35, 168-180. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2012.06.014>
92. Kubayevich, K. F. (2024). Current analysis and current issues of ensuring the financial stability of the banking system in Uzbekistan. *European Journal of Business Startups and Open Society*, 4(3), 169-176. <http://inovatus.es/index.php/ejbsos/article/view/2681>

- 93.Landeta, J. (2006). Current validity of the Delphi method in social sciences. *Technological Forecasting and Social Change*, 73(5), 467-482. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2005.09.002>
- 94.Leung, L. (2015). Validity, reliability, and generalizability in qualitative research. *Journal of Family Medicine and Primary Care*, 4(3), 324. DOI: [10.4103/2249-4863.161306](https://doi.org/10.4103/2249-4863.161306)
- 95.Leydesdorff, L. (2012). The triple helix, quadruple helix, and an N-tuple of helices: explanatory models for analyzing the knowledge-based economy? *Journal of the Knowledge Economy*, 3, 25-35. <https://doi.org/10.1007/s13132-011-0049-4>
- 96.Lombard, M., Snyder-Duch, J., & Bracken, C. C. (2002). Content analysis in mass communication: Assessment and reporting of intercoder reliability. *Human Communication Research*, 28(4), 587-604. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2958.2002.tb00826.x>
- 97.Lovelock, B. (2007). An introduction to consumptive wildlife tourism. In B. Lovelock & K. Lovelock (Eds.), *Tourism and the Consumption of Wildlife* (pp. 25-52). Routledge. <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9780203934326-10>
- 98.MacKay, K. J., & Campbell, J. M. (2004). An examination of residents' support for hunting as a tourism product. *Tourism Management*, 25(4), 443-452. [https://doi.org/10.1016/S0261-5177\(03\)00127-4](https://doi.org/10.1016/S0261-5177(03)00127-4)
- 99.Mallen, C., Adams, L., Stevens, J., & Thompson, L. (2010). Environmental sustainability in sport facility management: A Delphi study. *European Sport Management Quarterly*, 10(3), 367-389. <https://doi.org/10.1080/16184741003774521>
100. Mandić, A., & McCool, S. F. (2023). A critical review and assessment of the last 15 years of experience design research in a nature-based tourism context. *Journal of Ecotourism*, 22(1), 208-235. <https://doi.org/10.1080/14724049.2022.2099877>
101. Marchand, P., Garell, M., Bourgoin, G., Dubray, D., Maillard, D., & Loison, A. (2014). Impacts of tourism and hunting on a large herbivore's spatio-temporal behavior in and around a French protected area. *Biological Conservation*, 177, 1-11. <https://doi.org/10.1016/j.biocon.2014.05.022>
102. Mataruna-Dos-Santos, L. J., Zardini-Filho, C. E., & Cazorla Milla, A. (2019). Youth Olympic Games: *Using marketing tools to analyse the*

reality of GCC countries beyond Agenda 2020.
<https://rua.ua.es/dspace/handle/10045/93434>

103. Matilainen, A. (2007). Sustainable hunting tourism—business opportunity in northern areas. Overview of hunting and hunting tourism in four Northern Countries: *Finland, Sweden, Iceland and Canada*. Helsinki: University of Helsinki.
<https://core.ac.uk/download/pdf/132488763.pdf>
104. Matolić, T., Jurakić, D., Podnar, H., Radman, I., & Pedišić, Ž. (2023). Promotion of health-enhancing physical activity in the sport sector: A study among representatives of 536 sports organisations from 36 European countries. *BMC public health*, 23(1), 750.
<https://doi.org/10.1186/s12889-023-15589-9>
105. Merkel, S., Schmidt, S. L., & Schreyer, D. (2016). The future of professional football: A Delphi-based perspective of German experts on probable versus surprising scenarios. *Sport, Business and Management: An International Journal*. 6 (3). 295 – 319. <https://doi.org/10.1108/SBM-10-2014-0043>
106. Mbaiwa, J. E. (2018). Effects of the safari hunting tourism ban on rural livelihoods and wildlife conservation in Northern Botswana. *South African Geographical Journal= Suid-Afrikaanse Geografiese Tydskrif*, 100(1), 41-61. <https://hdl.handle.net/10520/EJC-c70f54aaa>
107. McAdam, M., Miller, K., & McAdam, R. (2018). Understanding Quadruple Helix relationships of university technology commercialisation: A micro-level approach. *Studies in Higher Education*, 43(6), 1058-1073.
<https://doi.org/10.1080/03075079.2016.1212328>
108. Milojica, V., Drpic, D., & Nakovski, D. (2014). Developing hunting tourism—A new perspective of achieving competitiveness of rural Croatia. *Economy of Eastern Croatia Yesterday, Today, Tomorrow*, 3, 107-121. <https://ideas.repec.org/a/osi/eecyvt/v3y2014p107-121.html>
109. Moorhouse, T. P., Dahlsjö, C. A., Baker, S. E., D'Cruze, N. C., & Macdonald, D. W. (2015). The customer isn't always right—conservation and animal welfare implications of the increasing demand for wildlife tourism. *PLOS ONE*, 10(10), e0138939.
<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0138939>

110. Morris, S. P. (2014). The sport status of hunting. *International Journal of Applied Philosophy*, 28(2), 391–407. <https://doi.org/10.5840/ijap2014111827>
111. Moiseeva, O., Filippova, O., & Moiseev, E. (2021). Popularization of shooting sports as a means of introducing young people to a healthy lifestyle. In *E3S Web of Conferences. EDP Sciences*, 291, 05023. <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202129105023>
112. Naidoo, R., Weaver, L. C., Diggle, R. W., Matongo, G., Stuart-Hill, G., & Thouless, C. (2016). Complementary benefits of tourism and hunting to communal conservancies in Namibia. *Conservation Biology*, 30(3), 628-638. <https://doi.org/10.1111/cobi.12643>
113. Okoli, C., & Pawlowski, S. D. (2004). The Delphi method as a research tool: an example, design considerations and applications. *Information & Management*, 42(1), 15-29. <https://doi.org/10.1016/j.im.2003.11.002>
114. Øian, H. (2013). Wilderness tourism and the moralities of commitment: Hunting and angling as modes of engaging with the natures and animals of rural landscapes in Norway. *Journal of Rural Studies*, 32, 177-185. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2013.05.004>
115. Øian, H., & Skogen, K. (2016). Property and possession: Hunting tourism and the morality of landownership in rural Norway. *Society & Natural Resources*, 29(1), 104-118. <https://doi.org/10.1080/08941920.2015.1041658>
116. Park, J. W., Greenspan, B., Tabb, T., Gallo, E., & Danieleescu, A. (2023). 3D Printed energy return elements for upper limb sports prosthetics. *Prosthesis*, 5(1), 13-34. <https://doi.org/10.3390/prosthesis5010002>
117. Pérez-González, J., Hidalgo-de-Trucios, S. J., Sánchez-García, C., & Rengifo Gallego, J. I. (2023). Women in the Hunt: A More Useful and Sustainable Hunt for Biodiversity? *Sustainability*, 15(9), 7439. <https://doi.org/10.3390/su15097439>
118. Räikkönen, J., Grénman, M., Rouhiainen, H., Honkanen, A., & Sääksjärvi, I. E. (2023). Conceptualizing nature-based science tourism: a case study of Seili Island, Finland. *Journal of Sustainable Tourism*, 31(5), 1214-1232. <https://doi.org/10.1080/09669582.2021.1948553>
119. Razavi, S. M. H., Amani, A., Firouzabadi, A. G., & Honarvar, A. (2018). Investigating and explaining the consequences of implementing

- privatization in Iran's sport. *Journal of Physical Education and Sport*, 18, 536-540. <https://efsupit.ro/images/stories/1aprilie2018/art%2077.pdf>
120. Rizzolo, J. B. (2023). Wildlife tourism and consumption. *Journal of Sustainable Tourism*, 31(5), 1181-1194. <https://doi.org/10.1080/09669582.2021.1957903>
121. Rodríguez-Seijo, A., Lago-Vila, M., Andrade, M. L., & Vega, F. A. (2016). Pb pollution in soils from a trap shooting range and the phytoremediation ability of *Agrostis capillaris* L. *Environmental Science and Pollution Research*, 23, 1312-1323. <https://doi.org/10.1007/s11356-015-5340-7>
122. Rosani, R., Iqbal, I., & Purwanti, D. (2021). Analisis PESTEL Pada Lazismu Kalimantan Barat. *Qusqazah*, 2(2), 29-37. <https://e-journal.iainptk.ac.id/index.php/qusqazah/article/view/304/134>
123. Rowe, G., & Wright, G. (1999). The Delphi technique as a forecasting tool: Issues and analysis. *International Journal of Forecasting*, 15(4), 353-375. [https://doi.org/10.1016/S0169-2070\(99\)00018-7](https://doi.org/10.1016/S0169-2070(99)00018-7)
124. Sáenz-de-Santa-María, A., & Tellería, J. L. (2015). Wildlife-vehicle collisions in Spain. *European Journal of Wildlife Research*, 61, 399-406. <https://doi.org/10.1007/s10344-015-0907-7>
125. Samuelsson, E., & Stage, J. (2007). The size and distribution of the economic impacts of Namibian hunting tourism. *South African Journal of Wildlife Research-24-month Delayed Open Access*, 37(1), 41-52. <https://doi.org/10.1080/00207233.2020.1759305>
126. Sánchez-García, C., Urda, V., Lambarri, M., Prieto, I., Andueza, A., & Villanueva, L. F. (2021). Evaluation of the economics of sport hunting in Spain through regional surveys. *International Journal of Environmental Studies*, 78(3), 517-531. <https://doi.org/10.1080/00207233.2020.1759305>
127. Sanders, H. N., Hewitt, D. G., Perotto-Baldivieso, H. L., VerCauteren, K. C., & Snow, N. P. (2020). Invasive wild pigs as primary nest predators for wild turkeys. *Scientific Reports*, 10(1), 2625. <https://www.nature.com/articles/s41598-020-59543-w>
128. Swart, K., Tichaawa, T. M., Othy, J. D. O., & Daniels, T. (2018). Stakeholder perspectives of sport tourism development in Gabon: A case study of the Africa Cup of Nations. *EuroEconomica*, 37(2), 177-189. <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=728429>

129. Tickle, L., & von Essen, E. (2020). The seven sins of hunting tourism. *Annals of Tourism Research*, 84, 102996. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2020.102996>
130. Tsujimoto, M., Kajikawa, Y., Tomita, J., & Matsumoto, Y. (2018). A review of the ecosystem concept—towards coherent ecosystem design. *Technological Forecasting and Social Cchange*, 136, 49-58. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2017.06.032>
131. Yang, M., Zhou, H., Li, Y., & Zhang, J. (2023). Efficiency evaluation and influencing factors of sports industry and tourism industry convergence based on China's provincial data. *Sustainability*, 15(6), 5408. <https://www.mdpi.com/2071-1050/15/6/5408>
132. Wang, X., Kim, J., Kim, J., & Koh, Y. (2024). Application of natural-resource-based view to nature-based tourism destinations. *Sustainability*, 16(6), 2375. <https://doi.org/10.3390/su16062375>
133. Windle, P. E. (2004). Delphi technique: Assessing component needs. *Journal of Perianesthesia Nursing*, 19(1), 46-47. <https://doi.org/10.1016/j.jopan.2003.11.005>
134. Zub, I. (2020). Shooting sports as the means of professional-applied physical training at Maritime University. In *BIO Web of Conferences* 26, 00043. EDP Sciences. <https://doi.org/10.1051/bioconf/20202600043>

References [In Persian]

1. Firozjaeian, A. A., Sharify Moghadam, P., & Sharify Moghadam, R. (2019). Hunting tourism: Analysis of hunting transformations from need to hunting tourism and hunting criminalization. *Journal of Tourism Planning and Development*, 7(27), 146-166. [10.22080/jtpd.2019.2214](https://doi.org/10.22080/jtpd.2019.2214)
2. Ghazani, E., Bijani, M., & Chizari, M. (2018). Analysis of the effects of social capital on the prosperity of natural tourism in target villages of Mazandaran province. *Quarterly Journal of Spatial Economics and Rural Development*, 7(26), 211-234. <http://serd.khu.ac.ir/article-۱-۳۲۲۰-fa.html>
3. Ghanbari, Z., & Toulabi, T. (2020). Hunting by Qajar aristocracy and its environmental consequences. *Journal of History and Culture*, 52(1), 140-115. [10.22067/jhistory.2021.69122.1021](https://doi.org/10.22067/jhistory.2021.69122.1021)
4. Ghorbannia, V., Mirsanjari, M. M., Liaghati, H., & Armin, M. (2019). The Study of the potential of ecotourism development in Dena County

using AHP-OWA decision-making Strategy. *Tourism Management Studies*, 14(45), 105-137. <https://doi.org/10.22054/tms.2019.24081.1691>

5. Parhoodeh, F., Erfani, N., & Parhoodeh, F. (2022). A reflection on the qualitative research approach with emphasis on validity and reliability. *Pouyesh in Humanities Education*, 8(28), 19-44. https://humanities.cfu.ac.ir/article_2351.html
6. Pashaei, S., Askarian, F., Rozafzon, A. (2019). Investigating the mediating role of institutional factors in the impact of social, economic, and environmental factors on development of sports tourism in the Maku Free Zone (Iran). *Tourism Management Studies*, 14(45), 57-80. <https://doi.org/10.22054/tms.2019.20248.1561>
7. Pourzabih Sarhamami, K., Dousti, M., & Razavi, S. M. H. (2021). Investigating the opportunities and management challenges of outsourcing to the private sector in government sports organizations. *Contemporary Studies On Sport Management*, 11(21), 67-86. [doi: 10.22084/smms.2021.21020.2523](https://doi.org/10.22084/smms.2021.21020.2523)
8. Pourzabih Sarhamami, K., Dousti, M., & Razavi, S. M. H. (2023). Identifying Economic Components Affecting Iran's Outsourcing of Sport. *Sport Management Journal*, 15(3), 55-35. [doi: 10.22059/jsm.2020.283603.2290](https://doi.org/10.22059/jsm.2020.283603.2290)
9. Shahgholian Ghahfarokhi, R. (2017). Identifying and investigating effective factors increasing students' shooting skill in a Military University. *Defensive Researches and Management*, 16(85), 83-116. https://mdr.ihu.ac.ir/article_204647.html

استناد به این مقاله: پورذبیح سرهامی، خدیجه، فرزانه، فرزام، دوستی، مرتضی و ذاکری، علی. (۱۴۰۴). واکاوی زمینه‌سازهای تأثیرگذار بر ارتقای جایگاه گردشگری شکار مبتنی بر تیراندازی. *فصلنامه مطالعات مدیریت گردشگری* ۲۰ (۷۰)، ۱۷۱ - ۲۱۶.

doi: 10.22054/tms.2025.80924.2959

Management Studies in Development and Evolution is licensed under a Creative Commons Attribution-Non Commercial 4.0 International License.